

מסמך 68

מסמך 68

שחר הציוויליזציה

זהו תחילת סיפור מאבקו הארוך-הארוך של המין האנושי לנוע קדימה, ממעמד שהיה אך מעט טוב יותר מזה של הקיום החייתי, דרך העידנים החולפים, ועד לזמנים המאוחרים יותר אשר בהם התפתחה בקרב הגזעים הגבוהים יותר של האנושות ציוויליזציה אמיתית, אף כי בלתי-מושלמת.

הציוויליזציה נרכשת על-ידי הגזע; היא איננה טבועה בביולוגיה; ולפיכך חייבים כל הילדים לגדול בסביבה מתורבתת, ועל הצעירים להתחנך מחדש דור אחר דור. איכויותיה הנעלות של ציוויליזציה – מדעיות, פילוסופיות ודתיות – אינן מועברות מדור אחר למשנהו במישרין באופן תורשתי. ההישגים התרבותיים הללו נשמרים אך ורק באמצעות השימור הנאור של המורשת החברתית.

מוריה של דאלאמטיה הנהיגו את האבולוציה החברתית של סדר שיתוף הפעולה, ובמשך שלוש מאות אלף שנה חונכה האנושות באמצעות הרעיון של פעילויות בקבוצה. האדם הכחול הוא אשר הפיק מן ההוראה החברתית המוקדמת הזו את התועלת המרובה מכולם, האדם האדום הפיק תועלת במידת-מה, ואילו האדם השחור הפיק את התועלת המועטה מכולם. בתקופות הקרובות יותר לזמננו הציגו הגזע הלבן והגזע הצהוב את ההתפתחות החברתית המתקדמת ביותר באורנטיה.

1. חברות הגנתי

כאשר הם מובאים זה אל קרבתו של זה, בני האדם לומדים לעיתים תכופות לחבב אלו את אלו; ואולם, האדם הפרימיטיבי לא ניחן באופן טבעי בשפע של רגשות אחווה וברצון ליצור קשר חברתי עם אחריו. לחלופין, הגזעים המוקדמים למדו באמצעות התנסות מעציבה כי "קיימת עוצמה באחדות"; וחוסר זה במשיכת אחווה טבעית הוא זה אשר חוסם כעת את הדרך להגשמתה המיידית של אחוות האדם באורנטיה.

במוקדם הפכה ההתאגדות למחירה של ההישרדות. האדם הבודד היה חסר ישע, אלא אם כן נשא אות שבטי אשר העיד על השתייכותו לקבוצה אשר בוודאי תנקום על כל מתקפה כלפיו. ואפילו בימיו של קין, יציאה החוצה ללא סימן השתייכות כלשהו לקבוצה הייתה קטלנית. הציוויליזציה הפכה לתעודת הביטוח של האדם כנגד מוות אלים, בעוד שתשלומי הפרמיה מצד האדם היחיד שולמו בדמות כניעה לדרישות החוק המרובות של החברה.

על-כן כוננה החברה הפרימיטיבית על בסיס ההדדיות שבצורך ועל בסיס הביטחון המוגבר אשר העניקה ההתאגדות. והחברה האנושית התפתחה במחזורים ממושכים כתוצאה מן הפחד מפני הבידוד ובאמצעות שיתוף הפעולה המסויג.

בני האדם הפרימיטיביים למדו במוקדם כי הקבוצות הנין כבירות וחזקות לאין שיעור מסכום היחידות היחידניות המרכיבות אותן. יחידה בת מאה אנשים העובדים יחדיו בתיאום מסוגלים להזיז סלע כביר; עשרים שומרים-של-שלום מאומנים היטב יכולים לרסן אספסוף חם-מזג. וכך נולדה החברה, לא כהצטברות מספרית גרידא, אלא דווקא כתוצאה של הארגון של משתפי פעולה אינטליגנטיים. ואולם, שיתוף הפעולה איננו תכונה טבעית של האדם; האדם לומד לשתף פעולה בהתחלה דרך פחד, ואחר-כך משום שהוא מגלה ששיתוף הפעולה הינו יעיל ביותר כדרך התמודדות עם קשיי הזמן וכמגן מפני סכנות הנצח המשוערות.

האנשים אשר התארגנו כך בשלב מוקדם כחברה פרימיטיבית הפכו מוצלחים יותר במתקפותיהם על הטבע, כמו גם במגננה מפני עמיתיהם בני האדם; היו להם אפשרויות נרחבות יותר להישרדות; ולפיכך המשיכה הציוויליזציה באורנטיה להתקדם בהתמדה, על-אף המכשולים הרבים אשר עמדו בדרכה. ואך ורק בשל העובדה כי בעת ההתאגדות עלה שיעור ההישרדות, כשלו עד כה טעויותיו הגסות הרבות של האדם לעצור או להרוס את הציוויליזציה האנושית.

העובדה כי החברה המתורבתת בת-זמננו הינה תופעה חדשה יחסית מוצגת על-ידי הישרדותם עד ימינו-אנו של תנאים חברתיים פרימיטיביים כל-כך, כאלו המאפיינים את הילידים באוסטרליה, ואת הבושמנים והפיגמים של אפריקה. בקרב האנשים המפגרים הללו ניתן להבחין במשהו מן העוינות השבטית המוקדמת, בחשדנות אישית ובתכונות אחרות ואנטי-חברתיות ביותר אשר אפיינו במידה כה רבה את כלל הגזעים הפרימיטיביים. השיירים האומללים הללו של העמים הלא-חברתיים של הזמן הקדום מעידים באופן ברור על העובדה כי הנטייה היחידנית של האדם לא תוכל להתחרות בהצלחה בהתאגדויות ובארגונים החזקים ורבי העוצמה יותר של הקדמה החברתית. הגזעים האנטי-חברתיים המפגרים והחשדנים הללו, הדוברים ניב המשתנה מדי כשישים או כשמונים קילומטרים, מדגימים כיצד עשוי היה להיראות העולם שבו הייתם חיים כעת, אילולא הלימוד המשולב של הסגל הגשמי של הנסיך הפלנטארי ועבודתה המאוחרת יותר של קבוצת מרוממי הגזע האדמיים.

המושג המודרני "בחזרה אל הטבע" הינו הזיה של בורות, אמונה בכך שפעם התקיים "עידן זהב" דמיוני. הבסיס היחידי לאגדות על אודות עידן הזהב הינו עובדת הקיום ההיסטורי של דאלאמטיה ושל עדן. ואולם, החברות המשופרות האלה היו רחוקות מרחק ניכר מהגשמת החלומות האוטופיים.

2. גורמים בהתקדמות החברתית

החברה המתורבתת מהווה תוצאה של מאמציו המוקדמים של האדם להתגבר על סלידתו מן הבידוד. ואולם, אין הדבר מעיד בהכרח על חיבה הדדית, והמצב הסוער הנוכחי בקרב קבוצות פרימיטיביות מסוימות מדגים היטב את מה שהשבטים המוקדמים נדרשו לעבור. ואף-על-פי שהיחידים של ציוויליזציה עלולים להתנגש זה בזה ולהיאבק זה כנגד זה, ואף-על-פי שהציוויליזציה עצמה עשויה להידמות למסה סתורה של מאמץ ומאבק, היא אכן מעידה על מאמץ כן, ולא על המונוטוניות הקטלנית של הקיפאון.

בעוד שרמת האינטליגנציה תרמה באופן משמעותי לקצב ההתקדמות התרבותית, במהותה נועדה החברה לצמצם את גורם הסיכון באופן חייו של היחיד, והיא התקדמה מהר ככל שהצליחה להפחית את הכאב ולהעצים את אלמנט העונג בחיים. וכך, כלל המבנה החברתי דוחף לאיטו אל עבר יעד הגורל – שמד או הישרדות – וזאת בתלות ביעד, שימור-עצמי או סיפוק-עצמי. השימור העצמי הינו המקור לחברה, בעוד שהסיפוק העצמי המופרז משמיד את הציוויליזציה.

החברה עוסקת בהנצחה-עצמית, שימור-עצמי וסיפוק-עצמי, ואולם, ראוי שההגשמה העצמית האנושית תהפוך למטרה המיידית של קבוצות תרבותיות רבות.

אינסטינקט העדר של האדם הטבעי איננו מספיק על-מנת להסביר את התפתחותו של הארגון החברתי אשר קיים כיום באורנטיה. אף כי הנטייה הטבעית לחיים בקהילה מצויה בבסיסה של החברה האנושית, הרבה מן החברות של האדם היא נרכשת. שתי השפעות חזקות תרמו לתחילת ההתאגדות של בני האדם: הרעב למזון והאהבה המינית; האדם חולק את שני הדחפים האינסטינקטיביים הללו עם ממלכת החי. שני רגשות אחרים אשר חיברו בין בני האדם ושמרו אותם יחדיו היו היוהרה והפחד, ובמיוחד הפחד מרוחות הרפאים.

ההיסטוריה אינה אלא רישום המאבק הממושך של האדם על המזון. האדם הפרימיטיבי חשב רק בשעה שהיה רעב; שימור מזון היווה את פעולת המניעה העצמית הראשונה שלו, פעולת המשמעת העצמית. עם צמיחתה של החברה, פסק הרעב למזון להיות התמרץ היחיד להתאגדות הדדית. היו אלו סוגים רבים אחרים של רעב, וכן הגשמתם של צרכים שונים, אשר הובילו להתאגדות קרובה יותר בקרב האנושות. ואולם, כיום מכביד על החברה משקלם הכבד של הצרכים-כביכול המופרזים של האדם. הציוויליזציה המערבית של המאה העשרים נאנקת קשות תחת המשא הכבד של המותרות ושל ההתרבות המוגזמת של הצרכים ושל המאוויים האנושיים. החברה המודרנית עומדת בצומת של אחד מן השלבים המסוכנים ביותר שלה של התאגדויות הדדיות נרחבות ושל תלות-הדדית סבוכה ביותר.

מסמך 68

הרעב, היוהרה והפחד מפני רוחות הרפאים הפעילו לחץ חברתי מתמיד, ואולם, הסיפוק המיני היה אך חולף ועויתי. לא הדחף המיני לבדו הוא אשר הניע את הגברים והנשים הפרימיטיביים לקחת על עצמם את העול הכבד של קיום הבית. בתחילה נוסד הבית על בסיס חוסר המנוחה המיני של הזכר בשעה שנמנע ממנו הסיפוק התכוף, וגם על מסירות האהבה האימהית של הנקבה האנושית, שאותה היא חולקת במידה מה עם הנקבות של כל בעלי החיים הגבוהים. נוכחותו של תינוק חסר-ישע קבעה את ההבדלים הראשונים בין פעילויותיהם של הזכרים ושל הנקבות; האישה נדרשה לקיים משכן מבוסס שבו תוכל לעבד את האדמה. ומן הזמנים המוקדמים ביותר, מקום משכנה האישה נחשב תמיד לבית.

וכך הפכה האישה במוקדם לחלק הכרחי מן התוכנית החברתית המתפתחת, לא כל-כך בשל התשוקה המינית החולפת כמו בשל הדרישה למזון; היא הייתה שותפה חיונית לשם השימור העצמי. היא הייתה ספקית של מזון, בהמת משא ובת-לוויה אשר ספגה התעללויות רבות בלא שהציגה טינה אלימה; ובנוסף לכל התכונות הרצויות האלה, היא הייתה אמצעי נוכח תמיד לשם סיפוק מיני.

כמעט כל הדברים בעלי הערך המתמיד במסגרת הציוויליזציה נובעים במקורם מהמשפחה. המשפחה הייתה קבוצת השלום המוצלחת הראשונה; בה למדו הגבר והאישה כיצד להתאים את יריבותם, ובה בעת לימדו את ילדיהם לרדוף שלום.

תפקיד הנישואין במסגרת האבולוציה הינו להבטיח את הישרדות הגזע ולא את ההגשמה גרידא של אושר אישי; השימור העצמי וההנצחה העצמית הינם מטרותיו האמיתיות של הבית. הסיפוק העצמי הינו נלווה אך איננו הכרחי, אלא אך ורק כתמריץ המבטיח את הקשר המיני. הטבע דורש הישרדות, ואולם אמנויות הציוויליזציה ממשיכות להעצים את העונג שבנישואין ואת הסיפוק שבחיי המשפחה.

אם נרחיב את היוהרה כך שתכלול גם את הגאווה, השאפתנות והכבוד, כי אז נוכל להבחין לא רק כיצד הנטיות האלה תורמות להיווצרותן של התאגדויות אנושיות, אלא גם כיצד הן מחזיקות את האנשים יחדיו, וזאת משום שרגשות מעין אלו הינם חסרי-תוחלת ללא קהל אשר בפניו הן תוצגנה לראווה. במהרה חברה היוהרה לרגשות ולדחפים אחרים אשר נזקקו לזירה חברתית שבה יוכלו להיות מוצגים ולספק את עצמם. קבוצה זו של רגשות היוותה את המקור להתחלה המוקדמת של כלל האמנויות, הטקסים וכל צורות התחרויות והמשחקים הספורטיביים.

היוהרה תרמה רבות להולדתה של החברה; ואולם, בזמן ההתגלות הזו, מאיימים מאמצי הערמוניים של דור גאוותני להציף ולהטביע את כלל המבנה המורכב של ציוויליזציה ייחודית ביותר. זה מכבר החליפה השאיפה לעונג את רצון-הרעב; המטרות החברתיות הלגיטימיות של השימור-העצמי מתחלפות במהירות לכדי צורות בזויות ומאיימות של סיפוק-עצמי. השימור העצמי בונה את החברה; הסיפוק העצמי הבלתי-מרוסן לעולם הורס את הציוויליזציה.

3. השפעת החברות של הפחד מפני רוחות הרפאים

התשוקות הפרימיטיביות יצרו את החברה המקורית, ואולם הפחד מפני רוחות הרפאים החזיק אותה יחד והוסיף לקיומה נופך חוץ-אנושי. המקור לפחד הפשוט היה פיזיולוגי: הפחד מפני כאב פיזי, מפני רעב אשר איננו בא על סיפוקו, או מפני אסון ארצי כלשהו; ואולם, הפחד מפני רוחות הרפאים היה בבחינת אימה חדשה ועילאית.

הגורם היחיד אשר נודעה לו, ככל הנראה, ההשפעה הרבה ביותר על התפתחות החברה האנושית הינו החלום על רוח הרפאים. אף כי רוב החלומות הפחידו עד למאוד את הדעת הפרימיטיבית, החלום על רוח הרפאים הטיל אימה הלכה למעשה על האנשים המוקדמים, ודחף את בעלי החלומות הללו, רדופי האמונות התפלות, להתחבר בכנות על-מנת לבקש הגנה הדדית זה בזרועותיו של זה מפני הסכנות המעורפלות והבלתי-נראות של עולם הרוחות. החלום על רוח הרפאים היה אחד מן המופעים המבדילים הראשונים בין טיפוס הדעת האנושי לבין זה של בעלי החיים. בעלי החיים אינם רואים בעיני רוחם את החיים שלאחר המוות.

מסמך 68

למעט גורם זה של רוח הרפאים, כל חברה נוסדה על בסיס של צרכים יסודיים ודחפים ביולוגיים בסיסיים. ואולם, הפחד מפני רוח הרפאים היווה גורם חדש במסגרת הציוויליזציה, פחד אשר עלה בהרבה על צרכיו הבסיסיים של היחיד, ואשר עלה בהרבה אפילו על המאבקים לשימור הקבוצה. הבעתה מפני רוחות המתים הולידה צורה חדשה ומדהימה של פחד: אימה מזעזעת ורבת-עוצמה אשר תרמה להתמרת הסדרים הרופפים של העידנים המוקדמים וליצירת הקבוצות הפרימיטיביות הממושמות והמרוסנות יותר של הזמן הקדום. האמונה התפלה חסרת הטעם הזו, אשר בחלקה עדיין קיימת, הכינה את דעתם של בני האדם – באמצעות הפחד מפני הבלתי-מציאותי ומפני העל-טבעי – לגילוייה, בשלב מאוחר יותר, של "יראת האל, אשר הינה ראשית הדעת". הפחדים הבלתי-מבוססים של האבולוציה מתוכננים להיות מוחלפים בִּיראה מפני האלוהיות, אשר אותה מעודדת ההתגלות. הכת המוקדמת של יראת רוח הרפאים הפכה לקשר חברתי רב-עוצמה, ולמן אותם ימים רחוקים ממשיכה האנושות לחתור, פחות או יותר, להשגתה של רוחניות.

הרעב והאהבה דחפו את האנשים זה לעבר זה; היווה והפחד מפני רוח הרפאים החזיקו אותם יחדיו. ואולם, ללא השפעתן של ההתגלויות מקדמות השלום, אין די ברגשות הללו לבדם על-מנת לעמוד במתח החשדנות והרוגז הטמון בקשרים הבין-אישיים. ללא הסיוע ממקורות על-אנושיים, יפקע המתח של החברה עם הגיעו למגבלות מסוימות, ואותן השפעות אשר מניעות את החברה – הרעב, האהבה, היווה והפחד – קושרות קשר על-מנת לדרדר את האנושות לעבר מלחמה ושפיכות דמים.

נטייתו של הגזע האנושי לשלום איננה מתנת טבע; היא נגזרת מן הלימוד של דת ההתגלות, מן הניסיון המצטבר של הגזעים המתקדמים, אך בעיקר מתורתו של ישוע, נסיך השלום.

4. התפתחותן של המוסכמות

מקורם של כל המוסדות החברתיים המודרניים הינו בהתפתחות המנהגים הפרימיטיביים של אבותיכם הקדמונים הפראיים; מה שנהוג כיום הינו נוהג האתמול אשר הורחב והותאם. הנוהג מהווה בעבור הקבוצה את מה שמהווה ההרגל בעבור היחיד; והמנהגים הקבוצתיים מתפתחים לכדי מנהגים עממיים או מסורות שבטיות – מוסכמות של ההמון. מקורם של כל מוסדות החברה בת ימינו נעוץ בהתחלות הצנועות והמוקדמות האלה.

ראוי לזכור כי המוסכמות נולדו מתוך מאמץ להתאים את החיים בקבוצה לתנאי החיים בצוותא במספרים גדולים; המוסכמות היו בבחינת המוסד החברתי הראשון של האדם. וכל התגובות השבטיות האלה נולדו מתוך השאיפה להימנע מכאב ומהשפלה, תוך כדי חיפוש אחר ההנאה מן העונג ומן הכוח. מקורם של המנהגים העממיים, כמו גם מקורן של השפות, הינו תמיד בלתי-מודע ובלתי-מכוון, ומשום כך לעולם אפוף מסתורין.

הפחד מפני רוח הרפאים הניע את האדם הפרימיטיבי לראות בעיני רוחו את העל-טבעי, ובכך הניח בבטחה את היסודות לאותן השפעות חברתיות רבות-עוצמה של האתיקה ושל הדת, אשר בתורן שימרו מדור לדור וללא-פגע את מנהגי החברה ואת מוסכמותיה. הדבר היחיד אשר כונן וקבע את המוסכמות היה האמונה כי המתים קינאו לאורחות החיים שבהן חיו ועל-פיהן מתו; ומשום כך, הטילו עונש כבד על כל בני התמותה החיים אשר העזו לנהוג בחוסר אחריות כלפי אותם חוקי חיים אשר הם עצמם כיבדו בעת חייהם בגוף בשר ודם. ואת כל זאת מדגימה בצורה המיטבית ההערצה הנוכחית שאותה חש הגזע הצהוב כלפי אבותיו. הדת הפרימיטיבית אשר התפתחה מאוחר יותר חיזקה באופן משמעותי את הפחד מפני רוח הרפאים בכך שייצבה את המוסכמות, ואולם הציוויליזציה המתקדמת שחררה את האנושות יותר ויותר מכבלי הפחד ומן השעבוד לאמונות התפלות.

בטרם קיבל מן המורים של דאלאמטיה את הלימוד המשחרר – אשר הנהיג ליברליות – היה האדם הקדום בבחינת קורבן חסר-ישע של טקסיות המוסכמות; הפרא הפרימיטיבי הוקף מכל עבר בטקסיות בלתי-פוסקת. כל מה שעשה, החל מן הרגע שבו הקיץ משנתו בבוקר ועד לרגע שבו נרדם במערתו עם רדת ליל נדרש להיעשות בדיוק כפי שנעשה – קרי, בהתאם לדרכים המקובלות של השבט. הוא היה עבד לרודנות ההרגל; לא היה בחייו שום-דבר חופשי, ספונטני או מקורי. לא הייתה שום התקדמות טבעית אל עבר קיום מנטאלי, מוסרי או חברתי רם יותר.

מסמך 68

האדם המוקדם היה אחוז כהוגן בידי המנהג; הפרא אכן היה עבד נרצע להרגל; ואולם, מאז ומתמיד עלו והופיעו אותן וואריאציות של הטיפוס אשר העז לחשוב באופנים חדשים ולכונן שיטות חיים משופרות. ואף-על-פי-כן, רפיונו של האדם הפרימיטיבי מהווה את בלם הביטחון הביולוגי כנגד נפילה פתאומית מדי לחוסר ההתאמה ההרסני של ציוויליזציה אשר מתקדמת מהר מדי.

ואולם, המוסכמות האלה אינן בבחינת רוע מוחלט; ושומה על התפתחותן שתימשך. הניסיון לשנותן מן היסוד באמצעות הפיכה קיצונית עלול להוות מכה קטלנית כמעט להימשכותה של הציוויליזציה. הנוהג היווה את חוט השני של ההמשכיות אשר שמר על שלמות הציוויליזציה. דרכה של האנושות זרועה בשיירי מנהגים אשר ננטשו ובנוהגים חברתיים שאבד עליהם הכלח; ואולם, מעולם לא שרדה אף ציוויליזציה אשר זנחה את מוסכמותיה, אלא כאשר אימצה לעצמה מנהגים טובים וראויים יותר.

הישרדותה של חברה תלוי בראש ובראשונה בהתפתחותן המדורגת של מוסכמותיה. תהליך התפתחות המנהגים נובע מן הרצון לערוך ניסויים; רעיונות חדשים מועלים ומוצעים – ומכאן נובעת תחרות. ציוויליזציה בהתקדמות מאמצת את הרעיון המתקדם ושורדת; הזמן והנסיבות בוחרים לבסוף את הקבוצה הכשירה יותר לשרוד. ואולם, אין פירושו של דבר כי כל שינוי נפרד ובודד במבנה החברה האנושית היה לטובה. לא כך הדבר! לחלוטין לא! זאת הואיל ואירעו גם מספר רב של נסיגות במהלך המאבק ההתקדמות הממושך של הציוויליזציה של אורנטיה.

5. טכניקות של אדמה – אמנויות התחזוקה

האדמה הינה בימת האנושות; בני האדם הינם השחקנים. ולעולם חייב האדם להתאים את משחקו למצב האדמה. התפתחות המוסכמות תמיד תלויה ביחס אדם-אדמה. ועובדה זו נכונה על-אף הקושי להבחין בה. טכניקות האדמה של האדם, או אמנויות התחזוקה, בנוסף לרמת איכות חייו, שוות לסך הדרכים העממיות, קרי המוסכמות. וסכום התאמת האדם לדרישות החיים שווה לציוויליזציה התרבותית שלו.

התרבויות האנושיות המוקדמות ביותר הנצו לאורך נהרותיו של חצי הכדור המזרחי, ומצִעדה קדימה של הציוויליזציה כלל ארבע צעדים גדולים. ואלו הם:

1. שלב הליקוט. ההכרח לצורך מזון, הרעב, הוביל לצורה הראשונה של ארגון תעשייתי, שיירות ליקוט המזון הפרימיטיביות. לעיתים נפרשה שיירת רעב שכזו לאורך כשישה-עשר קילומטרים, בעוברה על הארץ תוך חיפוש מזון. היה זה שלב התרבות הפרימיטיבי של הנוודים, וכיום זוהי צורת החיים של הבושמנים באפריקה.

2. שלב הציד. המצאת כלי נשק אפשרה לבני האדם להפוך לציידים, ובכך להשיג שחרור ניכר מן ההשתעבדות למזון. אנדוני נבון אחד אשר נפצע קשה באגרופו בעת קרב מר, גילה-מחדש את הרעיון של שימוש במקל ארוך במקום זרועו, יחד עם קשירת פיסת צור קשה באמצעות גידים אל קצה המקל, במקום אגרופו. שבטים רבים גילו באופן עצמאי תגליות מעין אלה, וצורות שונות אלה של הפטישים היוו את אחד הצעדים הכבירים קדימה של הציוויליזציה האנושית. כיום ישנם ילידים באוסטרליה אשר התקדמו אך מעט מעבר לשלב הזה.

האנשים הכחולים הפכו לציידים וללוכדים מומחים; הם לכדו כמויות עצומות של דגים באמצעות גדרות שהתקינו בנהרות. את עודף הדגים הם ייבשו לצריכה בחורף. מלכודות בצורות מחוכמות רבות שימשו לציד, אך הגזעים הפרימיטיביים יותר לא צדו את בעלי החיים הגדולים יותר.

3. השלב הכפרי. שלב זה של הציוויליזציה התאפשר הודות לביותם של בעלי החיים. הערבים והילידים באפריקה כלולים בקרב העמים הכפריים של הזמן האחרון.

החיים הכפריים הוסיפו והגדילו את החופש מן השעבוד למזון; האדם למד לחיות מן הריבית על ההון שברשותו, קרי מן הגידול אשר חל בעדר; ועובדה זו הגדילה את שיעור הפנאי אשר הוקדש לתרבות ולקדמה.

מסמך 68

החברה של קדם-החיים-הכפריים התבססה של שיתוף-פעולה בין המינים, ואולם, התפשטות העיסוק בגידול בעלי-חיים דחקה את האשה עמוק לעבר מעמד של עבד בחברה. בזמנים קודמים הייתה זו חובתו של הגבר להבטיח את המזון מן החי, בעוד שעיסוקה של האשה היה לספק מזון מן הצומח. לפיכך, כאשר נכנס האדם לעידן הכפרי של קיומו, חל פחות עצום בכבוד האשה. היא עדיין נצרכה לעמול בעבודת האדמה על-מנת לייצר את צרכי הקיום מן הצומח, בעוד שהגבר נדרש אך ורק להזדקק לעדריו על-מנת לספק שפע של מזון מן החי. וכך הפך הגבר לבלתי-תלוי באופן יחסי באישה; ולאורך כל העידן הכפרי המשיך והתדרדר מעמד האשה בהתמדה. עם סיומו של עידן זה הפכה האשה אך מעט יותר מבעל-חיים אנושי, כזו המופקדת על העבודה ועל הולדת הצאצאים האנושיים, ממש בדומה למצופה מבעלי החיים בעדר. הגברים של העידן הכפרי אהבו את עדריהם עד למאוד; מצערת ביותר העובדה כי לא יכלו לרחוש חיבה עמוקה יותר לנשותיהם.

4. השלב החקלאי. שלב זה החל עם ביותרם של צמחים, והוא מהווה את הסוג הגבוה ביותר של ציוויליזציה חומרית. הן קאליגאסטיה והן אדם התאמצו ללמד את הגננות ואת החקלאות. אדם וחוה היו גננים, לא רועי-צאן; ובאותם ימים הייתה הגננות בבחינת תרבות מתקדמת. לעיסוק בגידול צמחים יש השפעה מרוממת על כל הגזעים של המין האנושי.

החקלאות הכפילה את היחס אדם-אדמה בעולם ביותר מפי ארבעה. ניתן לשלב את החקלאות יחד עם העיסוקים הכפריים של השלב התרבותי הקודם. וכאשר קיימת חפיפה בין כל שלושת השלבים, הגברים צדים והנשים עובדות את האדמה.

מאז ומעולם התקיים חיכוך בין רועי הצאן לבין עובדי האדמה. הצייד והרועה היו לוחמניים, קרביים; החקלאי הינו טיפוס יותר שוחר שלום. הקשר לבעלי-חיים מרמז על מאבק ועל כוח; הקשר לצמחים מניב סבלנות, שקט ושלווה. החקלאות והתעשייה הינן פעילויות השלום. אך החיסרון של שתיהן, כפעילויות חברתיות בעולם, הוא שהן נעדרות ריגוש והרפתקה.

החברה האנושית התפתחה משלב הצייד, דרך זה של רעיית הצאן ועד לשלב הטריטוריאלי של החקלאות. וכל שלב בהתקדמותה זו של הציוויליזציה לווה בפחות ופחות חיי נוודות; יותר ויותר אנשים החלו לגור בבית.

ובשעה זו משלימה התעשייה את החקלאות, ועמה מגיעה התוצאה של גידול בעיור והתרבות קבוצות האזרחים הבלתי-חקלאיות. ואולם, עידן תעשייתי לא יוכל לקוות לשרוד, אלא אם כן יצליחו מנהיגיו לזהות כי אפילו ההתפתחויות החברתיות הגבוהות ביותר חייבות לעולם להישען על בסיס חקלאי איתן.

6. האבולוציה של התרבות

האדם הינו יציר האדמה, ילדו של הטבע; ואין זה משנה עד כמה יבקש להתחמק מן האדמה, הרי שלבסוף נידון ניסיונו זה לכישלון. ונכון הדבר בעבור כלל האנושות, פשוטו כמשמעו, "כי מִעֵפֶר אֶתָּה, וְאֵל עֵפֶר תָּשׁוּב". מאבקו הבסיסי של האדם היה, ולעולם יהא, על האדמה. ההתאגדויות החברתיות הראשונות של בני האדם הפרימיטיביים נוסדו על-מנת לנצח במאבקי האדמה הללו. היחס אדם-אדמה עומד בבסיסה של כל ציוויליזציה חברתית.

האינטליגנציה של האדם – אשר באה לידי ביטוי באמנויות ובמדעים – הגדילה את תנובת האדמה; בה בעת, הגידול הטבעי נשלט במידה מסוימת, וכך התאפשרו התזונה והפנאי הדרושים לשם בנייתה של ציוויליזציה תרבותית.

החברה האנושית נשלטת על-ידי חוק הקובע כי האוכלוסייה חייבת להשתנות ביחס ישר לאמנויות האדמה, וביחס הפוך לרמת חיים נתונה. במשך כלל העידנים המוקדמים הללו, ואפילו יותר בהווה, קבע חוק הביקוש וההיצע בנוגע לאדם ולאדמה את הערך של שניהם. בימים שבהם האדמה הייתה מצויה וזמינה בשפע – אזורים בלתי-מיושבים – היה הצורך בבני-אדם רבים גדול מאוד, ולפיכך עלה מאוד גם ערכם של חיי האדם; משום כך היה אובדן החיים דבר איום יותר. במהלך

מסמך 68

התקופות של חוסר באדמה ושל אכלוס-היתר הנלווה לכך, הפכו חיי אדם זולים יותר באופן יחסי, כך שהמלחמה, הרעב והמגפות נתפשו מתוך דאגה פחותה.

כאשר פוחתת תנובת האדמה, או כאשר עולה שיעור האוכלוסין, מתחדש המאבק הבלתי-נמנע; התכונות הגרועות ביותר אשר בטבע האדם עולות אל פני השטח. השיפור בתנובת האדמה, התרחבותן של האמנויות המכאניות והפיחות בשיעור האוכלוסין, כל אלו נוטים לקדם את ההתפתחות של צדדיו הטובים יותר של טבע האדם.

החברה החלוצית מפתחת את הצד הבלתי-מוכשר של האנושות; האמנויות העדינות והקדמה המדעית האמיתית, בנוסף לתרבות הרוחנית, כל אלה שגשגו באופן מיטבי במרכזי החיים הגדולים, בעת שנתמכו באוכלוסייה תעשייתית וחקלאית ביחס מעט נמוך מן היחס אדם-אדם. לעולם מכפילות הערים את הכוח של תושביהן, לטובה או לרעה.

מאז ומעולם השפיעה רמת החיים על גודל המשפחה. ככל שרמת החיים עולה כך קטנה המשפחה; וזאת עד לנקודה שבה מתאפשר מעמד מבוסס, או שמתרחשת קליה הדרגתית.

במשך כל העידנים קבעה רמת החיים את איכות האוכלוסייה אשר שרדה, זאת בניגוד לכמות גרידא. רמות החיים של המעמדות המקומיים מניבות מעמדות חברתיים חדשים, מוסכמות חדשות. כאשר רמות החיים הופכות מורכבת מדי, או כאלה של מותרות רבים מדי, כי אז הן הופכות עד מהרה לאובדניות. הקסטות הינן תוצאה ישירה של לחצים חברתיים חזקים הנגרמים בשל התחרות הקשה הנוצרת בתוככי אוכלוסיות צפופות.

הגזעים המוקדמים נהגו להגביל לעיתים קרובות את גודל האוכלוסייה; כל השבטים הפרימיטיביים הרגו תינוקות מעוותים וחולים. לפני הזמנים שבהם נקנו נשים לתכלית של נישואין, תינוקות בנות נרצחו לעיתים תכופות. לא פעם היו חונקים את התינוק עם לידתו, אך השיטה החביבה הייתה חשיפת התינוק לאיתני הטבע. אב לתאומים התעקש על-פי-רוב שאחד מן השניים יירצח, זאת הואיל ולידות-מרובות נחשבו כלידות אשר נגרמו בשל קסם, או בשל חוסר-נאמנות. ככלל, חסו על חייהם של תאומים בני אותו מין. ובעוד שהטאבו הללו היו לפני אוניברסאליים כמעט, הם מעולם לא היוו חלק מן המוסכמות האנדוניות; האנשים הללו תמיד התייחסו לתאומים כאל סימן למזל טוב.

גזעים רבים למדו את טכניקות ההפלה, ונוהג זה הפך נפוץ ביותר לאחר התבססות הטאבו על לידות של נשים לא-נשואות. במשך זמן רב היו הנשים הבלתי-נשואות הורגות את ילדיהן, ואולם בקרב קבוצות מתורבתות יותר הפכו הילדים הבלתי-חוקיים הללו לבני החסות של אם הילדה היולדת. שבטים פרימיטיביים רבים נכחדו כמעט לחלוטין בשל הנוהג המשולב של ההפלות ושל הרג התינוקות. ואולם, ללא קשר למה שקבעו המוסכמות, ילדים מעטים מאוד נרצחו לאחר שהחלו לינוק – האהבה האימהית הינה חזקה מדי לשם כך.

ואפילו במאה העשרים עדיין קיימות שאריות של השיטות האלה לשליטה באוכלוסין. באוסטרליה קיים שבט אשר האימהות בו מסרבות לגדל יותר מאשר שניים או שלושה ילדים. עד לפני זמן לא רב, שבט אוכל-אדם מסוים היה אוכל כל ילד חמישי שנולד. במדגסקר, שבטים מסוימים משמידים את כל הילדים אשר נולדו בימים חסרי-מזל מסוימים, דבר אשר מביא למותם של קרוב לעשרים-וחמישה אחוזים מכלל התינוקות.

מנקודת המבט של העולם, עודף אוכלוסייה מעולם לא היווה בעיה רצינית בעבר; ואולם, אם תפחתנה המלחמות, ואם המדע ימשיך להדביר את המחלות האנושיות, כי אז הדבר עלול להוות בעיה רצינית כבר בעתיד הקרוב. בעת ההיא, תעמוד תבונת מנהיגות העולם במבחן כביר. האם יעמדו לשליטתה של אורנטיה התבונה והאומץ לטפח את הריבוי של בני האדם הממוצעים והיציבים, וזאת במקום ריבויים של אלו המצויים בקצוות, הן בני האדם העל-רגילים והן בני הקבוצות של בני-אדם תת-רגילים ההולכות וגדלות באופן עצום? נדרש לקדם את האדם הרגיל; הוא הינו עמוד השדרה של הציוויליזציה והמקור לגאונים המוטנטיים של הגזעים. על החברה להחיל שליטה על בני האדם התת-רגילים; אין נדרש לייצר מאלו יותר מהמספר הדרוש לקיום רמות התעשייה הנמוכות, אותן מלאכות אשר דורשות אינטליגנציה גבוהה מזו של בעלי החיים,

מסמך 68

אך אשר דרישותיהן הינן כה נמוכות עד שהן תהיינה בבחינת שיעבוד ואף עבדות לשמה בעבור הטיפוסים הגבוהים יותר של בני האדם.

[הוצג על-ידי מלכי-צדק המוצב לעיתים באורנטיה.]

טורנטה